

مقدمه‌ی مؤلف

همان‌گونه که رشد و تکامل آدمی وابسته به فرهنگ اصیل و قویم خانواده و تعلیم و تربیت تدریجی است و هرچه دقیق‌تر و صحیح‌تر و کامل‌تر باشد مواهب طبع سلیم قوی‌تر و شگفت‌انگیزتر می‌گردد، هر نوع تربیت و تعلیم نیز مستلزم وسایل و عوامل اصولی و سنجیده شده و ثمربخش است که طریق وصول به مقصود را روشن‌تر و نزدیک‌تر کند.

استاد فقید ابوالحسن صبا در طریق فراگرفتن ساز دل‌انگیز سنتور چند کتاب راهنما و مفید به نام ردیف سنتور تصنیف نموده که شامل قطعات ضربی و ابتکارات عالمانه‌ی استاد و حَقاً درخور کمال استفاده و تحسین است. این‌جانب ضمن تعلیم این کتاب به هنرجویان مبتدی به نکات دقیق و آموزنده‌ای متوجه شدم که هنرجویان سنتور برای پیشرفت اصولی و تدریجی مخصوصاً در طریق تقویت مضراب و نواختن آواز به کتابی مقدّماتی‌تر از ردیف اول استاد صبا نیازمند هستند، زیرا تا قبل از آموختن انواع مضراب‌ها و شناسایی نسبی قواعد، اجرای ردیف‌ها و تجسم حالات، خاصه گوشه‌های آواز، کاری دشوار و طریقی بس ناهموار است که با تحمل زحمات طاقت‌فرسا و صرف سال‌ها وقت احیاناً به حصول مقصود می‌انجامد.

بدین انگیزه، در این کتاب با تقسیمات عدیده ساده‌ترین نوع مضراب‌های مورد نیاز مبتدی‌ان بر مبنای تمرینات متناسب به منظور تقویت دست هنرجویان نگاشته و نموده شده و در ضمن آن از قطعات شیرین ردیف و آهنگ‌های محلی و تصانیف قدیم نیز استفاده شده است. هنرجویان با استعداد در اجرای دقیق و مداوم تمرین‌های بخش اول این کتاب حداکثر در مدّت چهار ماه قادر خواهند بود قطعات ضربی و چهارمضراب‌های ردیف سنتور را به خوبی اجرا کنند و سپس به دنبال تکمیل بخش‌های باقی‌مانده‌ی این کتاب، برای اجرای آوازها از ردیف استاد صبا استفاده نمایند.

ناگفته نماند که مندرجات این کتاب با همه‌ی سهولت استفهام نباید در نظر هنرجویان به صورت خودآموز جلوه کند، زیرا شخصاً فراگرفتن موسیقی را به طریق خودآموز و بدون معلّم صحیح و مفید نمی‌دانم و معتقدم کامل‌ترین موجبات فراگرفتن موسیقی فقط با نظارت و هدایت مستقیم معلّم فراهم می‌گردد و شاگرد در هر جلسه با حضور استاد باید راه‌های پیچیده و ناشناخته‌ی وصول به این هنر جان‌پرور را بشناسد و ببیند تا به هدف عالی خویش برسد.

چنانچه در نمودار شناسایی نت‌ها روی سنتور (شکل شماره‌ی ۱۷) دقت شود نت‌های «می» و «فا» در دو محل مختلف روی سنتور و در روی حامل در یک محل قرار دارند به شرح زیر:

الف) نت «می» روی خط اول هم در محل خرک هشتم سیم‌های زرد موجود است و هم در محل خرک اول سیم‌های سفید و همچنین نت «می» بین خط چهارم و پنجم هم در محل خرک هشتم سیم‌های سفید موجود است و هم در محل خرک اول سیم‌های پشت خرک.

اگر به نت‌های فوق‌الذکر در درس‌های بعدی برخوردیم برای این که بدانیم کدام خرک را باید در نظر بگیریم فعلاً که در دوره‌ی مقدماتی قرار داریم می‌توانیم به طریق زیر عمل نماییم.

معمولاً سیم‌های خرک اول با سیم‌های خرک هشتم هم صدا نیستند بلکه به اندازه‌ی ربع پرده از لحاظ کوک با هم فرق دارند. به این ترتیب اگر علامت گُرُن ۳ قبل از نت «می» باشد باید آن را روی خرک اول بزنیم در غیر این صورت باید از خرک هشتم استفاده شود. ضمناً گاهی برای استفاده از سیم‌های خرک هشتم علامت بِمُل ۶ قبل از نت «می» گذاشته می‌شود و گاهی هم عدد ۸ که نماینده‌ی خرک هشتم است برای تأکید روی نت «می» قرار می‌گیرد. ب) نت «فا» بین خط اول و دوم، هم در محل خرک نهم سیم‌های زرد موجود است و هم در محل خرک دوم سیم‌های سفید و همچنین نت «فا» روی خط پنجم، هم در محل خرک نهم سیم‌های سفید موجود است و هم در محل خرک دوم سیم‌های پشت خرک.

برای نشان دادن آن که از کدام خرک باید برای نت فا استفاده شود روی نت‌ها شماره گذاری می‌شود. به این ترتیب که اگر روی نت فا شماره‌ی ۹ باشد باید از خرک نهم استفاده شود و اگر شماره‌ی ۲ گذاشته شود باید از خرک دوم استفاده نمود (در ضمن اگر شماره‌ای گذاشته نشده باشد باید نت فا را حتماً روی خرک دوم اجرا کرد زیرا برای استفاده از خرک نهم باید حتماً شماره‌ی ۹ روی آن ذکر شده باشد).

طرز نشستن و گرفتن مضراب



19 *♩ = 84* *V* *V* *simile*

□ چون می دانیم که به غیر از مضرب راست و چپ مضرب دیگری نداریم، لذا وقتی مضرب‌های چپ تعریف شدند خودبه‌خود معلوم می‌شود که بقیه‌ی نت‌ها باید با مضرب راست اجرا گردند. این عمل معمول‌ترین نوازندگی مضرب‌گذاری سنتور است.

20 *♩ = 63* *V* *V* **2**

تکرار دو میزان قبل

29

44

2

2

2

2

2

2

2

2

2

2

35 $\text{♩} = 42$

1 2 3 4 5 6 1 2 3 4 5 6

1 2 3 4 5 6

1 2 3 4 5 6

1 2 3 4 5 6

1 2 3 4 5 6

1 2 3 4 5 6

1 2 3 4 5 6

1 2 3 4 5 6

1 2 3 4 5 6

1 2 3 4 5 6

1 2 3 4 5 6